Bijlage 1: Oriëntatie Onderzoeken/campagnes/artikelen naar stigma/taboe t.a.v. onbedoelde zwangerschap
Intern werkdocument, opgesteld door de Directie Communicatie i.s.m. de Directie Publieke Gezondheid van het Ministerie van VWS

Bijlage bij Schriftelijk Overleg 32 279, Zorg rond zwangerschap en geboorte, Nr. 238 en Nr. 239
Bijlage bij Kamerbrief met kenmerk 3655403-1051968-PG

Campagnes	Door	Wanneer/ looptijd	Hoe/Methode	Onderwerp	Resultaten
Late ontdekking zwangerschap	FIOM	2022	Advertorials/posts op social media, website FIOM Advertenties in Linda Magazine online/print	Bewustzijn creëren over het laat ontdekken dat je zwanger bent; ervaringsverhalen delen om op deze manier stigma bij het laat ontdekken van zwangerschap tegen te gaan.	Linda: 98.350 clicks Landingspagina FIOM: 105.662 Facebook: 839.605 Instagram: 472.061 Totaal aantal kijkers: 1.515.678
Ongewenste Zwangerschap in een relatie	FIOM	2021	Advertorials/posts op social media, website FIOM	Bewustzijn creëren over ongewenste zwangerschap in een relatie. Voorbeelden tonen van vrouwen en mannen die ongewenst zwanger waren in verschillende situaties.	Landingspagina FIOM: 98.350 bezoekers Instagram advertentie: 23.493 clicks Facebook: 839.605 Instagram: 472.061
'1 op de 5 vrouwen raakt onbedoeld zwanger'	FIOM	2019	Social media/ nieuwsbrief/ postercampagne/ PR/website/interview	Aanleiding campagne: het beeld onder de NL bevolking bestaat dat ongewenste zwangerschap alleen voorkomt bij lager opgeleide tienermeisjes. Campagne gericht op mannen en vrouwen van 15-50 jaar, wonende in NL en Nederlands sprekend. Doel van de campagne is om een realistisch beeld te creëren van ongewenste zwangerschappen en van vrouwen die ongewenst zwanger raken en voor hen begrip creëren.	Doel was om 800.000 mensen binnen de doelgroep te bereiken. Na afloop van de campagne zijn er in totaal 6.378.249 mensen bereikt via sociale media, website en andere kanalen (pers).
Praat over abortus! Doorbreek het taboe	FIOM	2017	Campagne liep van 20/11 – 8/12 2017	Doelgroep: vrouwen van 12 t/m 25 jaar. Informatie bieden over keuzemogelijkheden bij ongewenste zwangerschap en ingaan op de vraag wat de keuze voor abortus inhoudt?	Bereik: 3.168 x bekeken door 2.981 personen. Video's op facebook. Advertenties 976.677 x weergegeven. 593 likes op facebook, 272 opmerkingen

Onderzoeken	Door	Wanneer/ looptijd	Hoe/Methode	Onderwerp	Resultaten
Perceived abortion stigma and psychological well-being over five years after receiving or being denied abortion (PloS one)	Biggs, M. A., Brown, K., & Foster, D. G.	2020	Interviews met 928 mensen die een abortuskliniek bezochten	Amerikaans onderzoek waar de percepties van abortusstigma werden onderzocht na een abortus of het weigeren van een abortus, de factoren die verband houden met waargenomen abortusstigma en de effecten van waargenomen abortusstigma op psychisch welzijn.	Meer dan de helft van de ondervraagden die een abortus hadden aangevraagd voelden dat mensen uit hun nabijheid op hen neerkeken. Mensen waar de abortus niet heeft plaatsgevonden, maar de zwangerschap hebben uitgedragen ondervonden aanzienlijk minder stigma van mensen in hun nabijheid. Abortusstigma in het algemeen kan eventueel jaren later leiden tot hogere kans op psychologische klachten. De studie toonde dat er geen verschil is wat betreft stigma tussen mensen die een abortus ondergaan vroeg in de zwangerschap versus later in de zwangerschap. De stigma's hielden bijna twee jaar aan, wat de langdurige effecten van stigmatisering bij een abortus aantoont. Abortusstigma was jaren later sterk geassocieerd met ervaringen van psychische problemen, zowel bij mensen die abortussen hadden ondergaan als bij vrouwen wie een abortus werd geweigerd.
Stigmatisering omtrent abortus	Marleen van Vark samen met FIOM/Rutgers/ NGvA/OCW	2019-2020	Onderzoek waarbij gebruik is gemaakt van meerdere studies over stigmatisering/abortus	Gebruikte onderzoeken: Hanschmidt et al. (2016) Kumar, Hessini en Mitchell (2009) Biggs, Brown en Foster (2020) Norris et al. (2011) Rapport TNS/NIPO Raaijmakers et al. (2016) Universiteit Tilburg Muis et al. (2019) Dekker et al. (2019) Cense (2019) Rutgers, Seks onder je 25e (De Graaf et al. (2017) O'Donnell et al. (2018) Van Ditzhuijzen et al. (2016) In één klap volwassen (Cense & Dalmijn (2016)	3 stigma's: perceived, internalized. Enacted Rutgers zegt dat seksuele vorming een belangrijke route is om stigmatisering tegen te gaan Mensen die een abortus hebben ondergaan kunnen langere tijd last hebben van waargenomen abortusstigma, maar dat neem na 5 jaar sterk af. De bijkomende gevolgen van neoliberale framing rondom keuzevrijheid kan tot stigma leiden omdat 'je alles tot je beschikking hebt, dus vrouwen extra schaamte voelen als het hen overkomt' Normaliseren van abortus in het de openbare discours kan hierbij helpen.

				Campagne 'sometimes a private matter needs public support' (Cullen & Korolczuk (2019)	
Dimensions of decision difficulty in women's decision-making about abortion: a mixed methods longitudinal study (PLos One)	Van Ditzhuijzen, Brauer, Boeije and Nijnatten	2019	Kwantitatief/kwalitatief onderzoek onder Nederlandse vrouwen boven de 18 uit de database van Nederlandse abortusklinieken en een abortus hebben ondergaan, 325 vrouwen tussen de 18 – 46 jaar. Er w)erden met 69 vrouwen diepte interviews gehouden.	Hoofdvraag was: of de beslissing tot het ondergaan van een abortus moeilijk was	Beslissingsproblemen tot het nemen van een abortus zijn multidimensionaal. - Onrealistische angst en fantasieën rondom de zwangerschap/afbreken - Beslissingsconflicten - Negatieve attitudes ten aanzien van abortus - Besluitenloosheid in het algemeen Vrouwen die grote moeite/problemen hebben met het nemen van een beslissing tot abortus, hebben kans later daar meer psychische last van te hebben.
Challenging abortion stigma: framing abortion in Ireland and Poland (Sexual and Reproductive Health Matters)	Cullen, Korolczuk	2019	Dit artikel onderzoekt artikelen over abortus in Ierland en Polen, met de nadruk op de manieren waarop pro-choice-organisaties reageerden op pogingen om abortus te stigmatiseren in campagnes die gericht waren op het verminderen van de toegang tot of het handhaven van een verbod op reproductieve zorg.	De analyse is gebaseerd op gegevens uit twee empirische studies: het onderzoek naar de mobilisatie tegen het abortusverbod in Polen in 2016 (Zwarte Protesten en de Poolse Vrouwenstaking); en de 8e intrekken! Campagne in Ierland verspreid over 2016 en 2018.	Stigmatisering kan politieke en sociale consequenties hebben. Het kan beleidsmakers de mogelijkheid geven tot het labelen van vrouwen die een abortus hebben ondergaan als niet normaal en ze apart te zetten van de maatschappij. De-stigmatisering kan worden ondersteund door structurele veranderingen, waaronder algemeen beschikbare voorlichting over seksuele gezondheid, inclusief discussie over abortus, door de overheid gefinancierde abortusdiensten en toegang voor iedereen maar vooral voor arme vrouwen en vrouwen in een kwetsbare positie. Fundamenteel zijn abortusrechten belangrijke indicatoren van de toestand van de samenleving op het gebied van gendergelijkheid. Dergelijke rechten, indien gedeeltelijk of ongelijk ervaren, weerspiegelen hoogstwaarschijnlijk andere vormen van duurzame en systemische vormen van onderdrukking op grond van onder andere geslacht, etniciteit en sociale status.
Framing morality policy issues: state legislative debates on abortion	Mucciaroni, Ferraiolo, Rubado	2018	Analyse van verslagen van debatten over 26 recente voorstellen om abortusrechten te beperken	De onderzoekers onderzochten of beleidsmakers abortus 'framen' als morale en religieuze beginsel, hoe vaak ze dat doen, en onder welke	Menige wetgever uit verschillende staten gebruikt morele beginselen in het beleid. Echter morele beginselen domineren de discussies niet. Niet aan de kant van pro noch aan de con-

restrictions (Policy Science)			in de 16 staten waarvoor gegevens beschikbaar zijn.	omstandigheden zij meer geneigd zijn dit te doen.	kant. Aan beide kanten werd het onderwerp geframed naar diverse dimensies, niet alleen pro-life. De neiging van pleitbezorgers om kwesties te kaderen volgens fundamentele morele principes heeft minder te maken met het algemene onderwerp of het probleemgebied (bijvoorbeeld abortus) en meer met de context van debat en strategische overwegingen.
Enacted abortion stigma in the USA (Social Science & Medicine)	Cowan	2017	De studie maakt gebruik van de American Miscarriage and Abortion Communication Survey, een vragenlijst die representatief is voor in Amerika wonende volwassenen, n=1640 vragenlijsten zijn geanalyseerd	Onderzoek naar abortus stigma	De meeste mensen die een abortus ondergingen kregen overwegend positieve reacties (waarvan 32,6% werd bestempeld als ondersteunend en 40,6% als sympathiek). Op een substantiële minderheid van de mensen die een abortus ondergingen werd negatief gereageerd (26,8%). De relatie tussen de persoon die een abortus bekendmaakt en de luisteraar kan ook de reacties voorspellen; met name onthullingen aan goede vrienden kregen eerder een sympathieke reactie dan een negatieve. Terwijl de meeste mensen die een abortus bekendmaakten steun of sympathie kregen, kreeg een substantiële minderheid stigmatiserende reacties, die waarschijnlijk een negatieve invloed op de gezondheid zouden kunnen hebben.
Houding van Nederlands jegens abortus (TNS/NIPO)	Raaijmakers, Van der Vlies en De Beer (i.o.v. de SGP)	2016	Opinieonderzoek waarbij TNS NIPO, en niet de SGP, het eindoordeel had over de vragenlijst (CAWI-methode) Computer Assisted Wb Interviewing met 1500 respondenten uit TNS NIPOdatabase	Grootschalig onderzoek naar de mening van Nederlanders omtrent het onderwerp Abortus. Rekening gehouden met geslacht, leeftijd, gezinsgrootte, etniciteit, opleiding, regio en stemgedrag bij verkiezingen 2012. Ook variabele kerkelijke gezindte van hoofdkostwinner	50% denkt dat abortus wettelijk mogelijk moet zijn. 30.000 abortussen per jaar vindt 76% dat de overheid zich moet inzetten om het aantal abortussen terug te dringen. 85% is het eens met de stelling dat er in NL openlijk wordt gesproken over abortus als mogelijke oplossing voor ongewenste zwangerschap 81% zijn het eens dat er een onafhankelijke hulpverlener voor advies moet komen als een vrouw twijfelt over uitdragen of abortus.
Abortus en psychische gezondheid	Van Ditzhuijzen, ten Have, de	2016	Baserend op longitudinale cohortstudie bij vrouwen die	In dit onderzoek staat de psychische gezondheid van vrouwen die een	Het is onmogelijk om de ongewenste zwangerschap en abortus uit elkaar te halen, en

	Graaf, van Nijnatten, Vollebergh		een abortus hadden meegemaakt in de leeftijd van 18-46 jaar, de Dutch Abortion and Mental Health Study (DAMHS). Deze groep vrouwen werd ruim 5 jaar lang gevolgd. De deelnemers zijn driemaal geïnterviewd. De eerste keer was ongeveer 20 tot 40 dagen na de abortus, de tweede keer 2,5 tot 3 jaar na de abortus en de derde keer 5 tot 6 jaar erna.	abortus meemaken centraal. De aanleiding voor het onderzoek was ingegeven door bezorgdheid over mogelijke negatieve gevolgen voor de psychische gezondheid van vrouwen die een abortus meemaken.	om eventuele effecten uitsluitend aan de abortusbehandeling of de ongewenste zwangerschap toe te schrijven. Het onderzoek toont aan dat het niet aannemelijk is dat abortus op zich het risico op psychische aandoeningen verhoogt. Vrouwen die een abortus meemaken, hadden vaak al eerder psychische aandoeningen gehad dan vrouwen die geen abortus mee hebben gemaakt.
In één klap volwassen; over tienerzwangerschappen	Rutgers	2016	Interviews met 50 meiden van verschillende achtergronden die voor hun 20ste zwanger zijn geweest Interviews met professionals	De vraag was: wat hebben meiden nodig die jong zwanger worden en wat we kunnen doen om ongewenste zwangerschappen te voorkomen	15 van de 46 hadden een abortus ondergaan en gaven aan te weinig voorbereid te zijn. Klachten: depressie, schuldgevoelens, spijt, gewetensproblemen vanwege geloofsovertuigingen.
Abortion Stigma: a Systematic Review (Perspectives on sexual and reproductive health)	Franz Hanschmidt, Linde, Hilbert, Riedel-Heller, Kersting	2016	Een literatuuronderzoek in medische databases (894 artikelen) Engelse en Duitstalige literatuur	Hoewel stigma is geïdentificeerd als een potentiële risicofactor voor het welzijn van vrouwen die een abortus hebben ondergaan, is er weinig aandacht besteed aan de studie van abortus gerelateerd stigma.	De meeste vrouwen die een abortus hebben ondergaan, ondervinden angst, sociale (ver)oordeling, laag zelf oordeel en een behoefte aan geheimhouding. Door het geheim te houden ondervinden zij psychologische stress. Meer onderzoek en metingen is nodig om de stigma's te begrijpen en ze te verminderen
The stigma of having an abortion: development of a scale and characteristiscs of women experiencing abortion stigma (Perspectives on sexual and reproductive health)	Cockrill/Upadhyay/Turan/ Greene Foster	2013	Analyses van persoonlijke verhalen Interviews van 627 vrouwen	Amerikaans onderzoek naar stigma's onder vrouwen uit diverse doelgroepen.	De onderzoekers hebben een schaal ontwikkeld om vier dimensies van stigma te meten die gepaard gaan met het hebben van een abortus: zorgen over oordeel, isolement, zelfoordeel en gemeenschap veroordeling. Vrouwen van >40jaar scoren lager op zorgen over oordeel van vrouwen tussen de 19-24 jaar. Vrouwen in de drie oudste leeftijdscategorieën scoorden allemaal lager dan vrouwen 19–24 jaar oud op zelfoordeel. Wat betreft gemeenschap veroordeling scoorden vrouwen van 25-29 lager dan de groep vrouwen van 19-

					24 jaar. Vrouwen die alleen de middelbare school hebben afgerond scoorden hoger op isolement in vergelijking met vrouwen die een opleiding hebben afgerond. Religie en denominatie zijn gerelateerd met stigma. Katholieke vrouwen scoorden hoger op de subschaal gemeenschapsveroordeling dan vrouwen die niet gelovig waren. Zowel protestantse als katholieke vrouwen scoorden hoger op de subschaal isolatie dan vrouwen die helemaal niet religieus waren.
"I'm not that type of person": managing the stigma of having an abortion	Cockrill, Nack	2013	Interviews met 33 vrouwen met verschillende achtergronden die een abortus hebben ondergaan.	Het artikel toont een sociaal-psychologisch framework om de stigma op het krijgen van een abortus te begrijpen. En hoe we vrouwen die een abortus hebben ondergaan, kunnen helpen	Alle geïnterviewde vrouwen ondervonden de gevolgen van een stigma. Abortus stigma kan leiden tot problemen in de mentale/fysieke gezondheid, relaties, sociale status van de vrouw. Om dit tegen te gaan kunnen ondersteunende praatgroepen live of online helpen.
Abortion Stigma: a reconceptualization of Constituents, Causes and Consequences (Womens Health Issues)	Norris, Bessett, Steinberg, Kavanaugh, de Zordo, Becker	2010	Onderzoek waarbij gebruik werd gemaakt van eerdere onderzoeken;	Deze studie bouwt voort op werk uit de sociaalwetenschappelijke literatuur om drie groepen te beschrijven waarvan wordt verondersteld dat ze worden beïnvloed door het abortusstigma: vrouwen die een abortus hebben ondergaan, personen die werken in faciliteiten die abortus bieden, en supporters van vrouwen die een abortus hebben ondergaan, waaronder partners, familie en vrienden, evenals abortusonderzoekers en pleitbezorgers.	Over het algemeen werd er empirische ondersteuning voor het perspectief van het moraliteitsbeleid op hoe de abortuskwestie is ingekaderd, gevonden. Veel wetgevers formuleerden de kwestie in als een soort botsing tussen de concurrerende morele principes van "de heiligheid van het menselijk leven" versus "het recht van de vrouw om te kiezen.
Onderzoek/artikel: Conceptualising abortion stigma	Kumar, Hessini, Mitchell	2008	Baserend op studies vanaf 1976-2007 Database onderzoek van massamediale bronnen in 7 talen: Engels, Spaans, Frans, Italiaans, Portugees,	De onderzoekers veronderstellen dat abortus in strijd is met drie gekoesterde 'vrouwelijke' idealen: eeuwige vruchtbaarheid; de onvermijdelijkheid van het moederschap; en instinctieve opvoeding. Voorbeelden van hoe	De onderzoekers concluderen dat abortusstigma een 'samengesteld stigma' is, dat wil zeggen dat het voortbouwt op andere vormen van discriminatie en structureel onrecht. Stigma is afhankelijk van de toe-eigening en het gebruik van verschillende vormen van macht.

			Nederlands en Duits. 428 nieuwsitems in 42 landen	abortusstigma's worden gegenereerd door populaire en medische discoursen, overheids- en politieke structuren, instellingen en de omgeving van vrouwen. Ten slotte stellen de onderzoekers een onderzoeksagenda voor om de diverse manifestaties van abortusstigma en de impact ervan op de gezondheid van vrouwen bloot te leggen en in kaart te brengen.	Het herformuleren van abortus is een gecompliceerd en langdurig proces, hopelijk dat in de toekomst vrouwen die ongewenste of ongezonde zwangerschappen afbreken en artsen die hen bijstaan, niet als worden gestigmatiseerd maar respectvol worden behandeld.